

Як бачимо, народноюрідичні інтенції суспільно-побутових дум корелюють з формами звичаєвого права, що засвідчується спільністю низки параметрів, як-от: природна основа виникнення, наявність ознак правил поведінки; неписаний характер; загальність (визнання усіма представниками спільноти); локальність (поширеність на рівні соціальних груп чи у межах певної території); тісний зв'язок із релігійними нормами; безперервність та одноманітність дотримання протягом тривалого часу.

Героїчні думи, що змальовують протистояння загарбникам, метафорично презентують первісні уявлення сфери військового та міжнародного права, які пов'язуються з окресленням кола можливостей учасників збройних конфліктів. Думи суспільно-побутового характеру відтворюють енграми природного та сімейного права. Народноюрідичний досвід спирається на систему етнодетермінованих ідеалів та цінностей, вербальне представлення яких здійснюється через індексації суб'єктів, предикатів, атрибутів, артефактів стихійної правосвідомості.

Перспективи дослідження пов'язуються з когнітивною інтерпретацією фольклорних маркерів правосвідомості, наявних у відповідних за тематикою циклах народних балад.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Беценко Т.П. З історії вивчення українських народних дум // *Ucrainica III: Současna ukrajinstica. Problémy jazyka, literatury a kultury* – Olomouc, 2008. – Č.2. – С. 525 – 530.
2. Вільчинська Т.П. Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII-XVIII ст. – Тернопіль: Джура, 2008. – 424 с.
3. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу – К.: Логос, 2004. – 284 с.
4. Гримич М.В. Інститут власності у звичаєво-правовій культурі українців XIX - поч. XX ст. – К.: Віпол, 2004. – 588 с.
5. Давидюк В.Ф. Первісна міфологія українського фольклору. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2005. – 309 с.
6. Єрмоленко С.Я. Фольклор і літературна мова. – К.: Наукова думка, 1987. – 245 с.
7. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика. Нариси. – К.: Довіра, 2007. – 261 с.
8. Івановська О.П. Звичаєве право в Україні. Етнотворчий аспект. – К.: ТОВ «УВПК ЕксОб», 2002. – 264 с.
9. Івашенко В.Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецької термінології) – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006. – 328 с.
10. Кононенко В.І. Мова у контексті культури. Монографія. – Київ-Івано-Франківськ, 2008. – 390 с.
11. Краснобаєва-Чорна Ж.В. Концептуальний аналіз як метод концептивістики (на матеріалі концепту життя в українській фраземіці) // *Українська мова*. – 2009. – №1. – С. 41–52.
12. Мойсієнко А.К. Мова, як світ світів. Поетика текстових структур. – Умань: РВЦ «Софія», 2008. – 280 с.
13. Мосенкіс Ю.Л. Язык как отражение архаического правосознания // *Происхождение языка и культуры: древняя история человечества*. – 2007. – Т.1. – №2. – С.32–35.
14. Народні думи: Збірник / Вступ. ст. С.В. Мишанича. – К.: Дніпро, 1986. – 173 с.
15. Прадід Ю.Ф. Юридична лінгвістика // *Мовознавство*. – 2002. – №4–5. – С. 21–25.
16. Правовий звичай як джерел українського права IX-XI ст. / Відп. ред. І.Б. Усенко. – К.: Наукова думка, 2006. – 278 с.
17. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 711 с.
18. Слухай Н.В. Етноконцепти та міфологія східних слов'ян в аспекті лінгвокультурології. – К.: ВПЦ Київський університет, 2005. – 167 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Світлана Лавриненко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Наукові інтереси: лінгвоконцептологічний аналіз фольклорного тексту.

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБРАЗУ СВЯЩЕННОЇ КНИГИ В РОМАНІ В.СЕЛФА “КНИГА ДЕЙВА”

Тетяна ЛУНЬОВА (Полтава, Україна)

У статті розкрито роль когнітивних механізмів концептуальної інтеграції та профілювання і описано процес залучення культурно детермінованої інформації для створення вербального художнього образу священної книги як специфічного елемента картини світу, репрезентованої в романі В. Селфа “Книга Дейва”.

*The article describes the creation of the verbal image of a sacred book represented as a specific element of the world image in the novel *The Book of Dave* by Will Self and reveals the role of the cognitive mechanisms of conceptual blending and profiling in this process as well as describes the dynamics of evoking culturally determined information.*

Зацікавлення мовними картинками світу, когнітивними та культурно детермінованими аспектами мови, що визначило специфіку лінгвістики кінця XX століття порівняно з попереднім періодом, залишається актуальним і на початку XXI століття, окреслюючи 332

царину важливих мовознавчих питань. До таких належить питання про лінгвокогнітивні механізми утворення та функціонування художніх образів – особливих ментально-вербальних структур, які, будучи закоріненими в загальних закономірностях мисленнєво-мовленнєвих процесів, характеризуються специфікою, пов'язаною з художнім сприйняттям та осмисленням дійсності. Така подвійна природа художніх образів дозволяє здійснювати дослідження у двох напрямках: 1) шляхом аналізу художніх образів з'ясувати загальні закономірності мислення (насамперед, метафоричну концепталізацію [8; 9] та концептуальну інтеграцію [7]); 2) вивчати власне специфіку художнього мислення [1; 4; 5 та ін.]). Результати, отримані за окресленими вище напрямками, уможливають моделювання процесів пізнання людиною дійсності в повсякденному житті і механізмів художньої інтерпретації дійсності, а також опис повсякденної картини світу і картини світу, репрезентованої в художньому творі.

Серед об'єктів дійсності, з якими взаємодіє людина у своїй пізнавальній та практичній діяльності, особливий статус мають семіотичні об'єкти – такі предмети, дії чи явища, яким людиною надається здатність щось позначати, значити, символізувати; завдяки художньому відображенню таких знаків та символів з'являються художні образи семіотичних об'єктів. У сучасних дослідженнях лінгвокогнітивні та лінгвокультурологічні аспекти вербальних художніх образів семіотичних об'єктів ще не отримали достатнього висвітлення.

Актуальність пропонованої розвідки визначається її спрямованістю на з'ясування когнітивних механізмів, завдяки яким у художньому тексті утворюється вербальний образ священної книги як специфічного семіотичного об'єкта, та на розкриття ролі культурно детермінованої інформації в цьому процесі. Наукова новизна дослідження полягає в синтезі лінгвокогнітивного та лінгвосеміотичного підходів до вивчення вербального художнього образу семіотичного об'єкта, що має особливу культурну значущість.

Об'єктом дослідження є вербальний художній образ священної книги, утілений у романі Вілла Селфа “Книга Дейва”. Предметом дослідження обрано лінгвокогнітивні та лінгвокультурологічні аспекти образу священної книги. Матеріал дослідження становлять 142 текстових фрагменти, у яких вербалізовано цей образ.

Метою розвідки є виділити та описати лінгвокогнітивні та лінгвокультурологічні аспекти художнього образу священної книги, котра є семіотичним об'єктом, що має особливе значення в культурі. Завдання дослідження полягають у тому, щоб: 1) з'ясувати, завдяки яким лінгвокогнітивним механізмам у романі створюється вербальний образ священної книги; 2) визначити роль культурно детермінованої інформації в цьому процесі.

Теоретично дане дослідження спирається на засадничі положення когнітивної поетики [2], теорії концептуальної метафори [8; 9], теорії концептуальної інтеграції [7], семіотики [6], зокрема, семіотичного аналізу культури [3]. Методологічно розвідка закорінена в методах аналізу, запропонованих у рамках вищезазначених теорій та концепцій.

Образ священної книги є одним з основних художніх образів семіотичних об'єктів у романі В. Селфа “Книга Дейва” [12]. Сюжетно роман побудовано як опис подій, що відбуваються в двох світах: реальному світі кінця ХХ – початку ХХІ століття та у вигаданому світі апокаліптичного майбутнього. У реальному світі водій Лондонського таксі Дейв Рудман, страждаючи через заборону бачити сина, якої добилася в суді його колишня дружина, та потерпаючи від психологічних і психічних розладів, які загострилися через негаразди в особистому житті, пише книгу для свого сина, сподіваючись у такий спосіб поновити розірваний зв'язок. У майбутньому світі, який зазнав спустошливого паводку, мешканці одного з островів, що залишилися після затоплення значної частини Великобританії, знаходять Дейвову книгу та сприймають її як священне писання, моделюючи своє суспільне та особисте життя за тими настановами, які Дейв давав синові. Дейвова книга пропагує скасування родини, зневажливе ставлення до жінок, запровадження обов'язкового перебування дітей поперемінно в батька та в матері що три дні тощо; суспільство майбутнього, котре слідує цим “істинам”, є обмеженим, нетерпимим, жорстоким, у ньому неможливий гармонійний розвиток особистості.

Основним когнітивним механізмом, завдяки якому в романі “Книга Дейва” витворюється художній образ священної книги, є концептуальна інтеграція. У цьому процесі

вхідними ментальними просторами слугують культурно детерміновані відомості про Біблію та Коран. Так, у романі актуалізовано таку інформацію про Біблію: виникнення світу, згідно з Біблією, відбулося завдяки Божому слову: *“In the beginning there was Dave’s word and Dave’s word alone ...”* [12: 177]; клятва на Біблії є запорукою правдивості свідчень: *“A simple oath upon the Book was always sufficient to discover the truth, while a ticket of a few quid served for most offences”* [12: 23]; Біблія походить з давніх часів та має прихований, таємний смисл: *“...his only bible a collection of arcana derived from a distant past, a time of loyal chaps and gaudy royalty...”* [12: 162]; у Біблії містяться заповіді – правила поведінки та мислення, яким треба слідувати: *“Now I’ve made me choice, I’m a Saint, I eggsept¹ the Doctrines and the Covenants”* [12: 214].

У художньому творі експліцитно вербалізовано таку інформацію про Коран: Коран містить істинне знання: *“...it took another two years for Dave to discover that Faisal was not simply on nodding terms with the Koran, but a highly advanced believer in the literal truth of the ancient text”* [12: 209]; Коран даний людям самим богом багато сотень років тому: *“Give over, mate! You can’t, I mean – you were gonna be a doctor, a scientist, you must understand that some bloke, thousands of years ago, couldn’t possibly –/ ‘Not some bloke, Dave. God’”* [12: 209]; Коран включає універсальну інформацію про все, що було, є чи буде: *“It’s ... it’s like a blueprint, Dave, that book, it’s ... it’s got everything in it that ever has been and ever will be. It’s a logical structure...”* [12: 209]; Коран проповідує віру в єдиного бога: *““There is no God but God”, that’s the first proposition – all the rest follows logically, perfectly, including smart bombs, genetic engineering, the whole bloody lot”* [12: 209]; священний текст треба знати напам’ять досконало: *“They, they’re boning up on the Knowledge, learning the runs and the points.’ /‘That’s men’s work, is it?’”* [12: 283].

Родовий ментальний простір структурує таку інформацію: священна книга має надзвичайне походження, її автором є не людина, а сам Бог; ця книга містить абсолютну істину та інформацію щодо організації та облаштування повсякденного особистого та суспільного життя, якої треба буквально і неухильно дотримуватися; походить ця книга з глибини століть. Активізація такого родового простору в романі підтримується наявністю концепту СВЯЩЕННА КНИГА, котрий належить до загальновідомих концептів англосовітської спільноти, що засвідчується наявністю узуальної вербальної одиниці *sacred book* (священна книга). Так, у словниковій дефініції усталеного словосполучення *sacred book* фіксуються такі смислові компоненти, що відображають знання про культурні явища: *“втілює закони релігії”* (*“sacred book, sacred writing, etc.: one of those in which the laws and teachings of a religion are embodied”* [11] як *“віри у бога як вищої сили, яку треба слухатися та шанувати в особистому та суспільному житті як у повсякденних справах, так і в духовних”* (*religion – “Recognition on the part of man of some higher unseen power as having control of his destiny, and as being entitled to obedience, reverence, and worship; the general mental and moral attitude resulting from this belief, with reference to its effect upon the individual or the community; personal or general acceptance of this feeling as a standard of spiritual and practical life”* [11])).

У бленді витворюється образ священної книги, що походить з далекої давнини; була дана людям богом Дейвом; має таємний та універсальний смисл; є керівництвом до дії в усіх аспектах життя, не передбачаючи жодних відхилень від прописаних правил; згідно з Книгою, саме слово бога Дейва створило світ; зміст Книги треба досконало знати напам’ять. Таким чином, у романі “Книга Дейва” завдяки процесу концептуальної інтеграції створюється художній образ священної книги, який синтезує культурно детерміновану інформацію про дві священні книги двох поширених релігій сучасності – Коран та Біблію.

Знання про ці дві священні книги актуалізується у художньому тексті в два способи: 1) прямо – Біблія та Коран безпосередньо називаються за допомогою слів *bible* та *Koran* відповідно; 2) описово – у контексті описуються характерні ознаки Біблії та Корану, але назви цих книг експліцитно не наводяться (так, згадка про твердження, що слово Боже є першопочатком світу, актуалізує образ Біблії; згадка про необхідність точно знати зміст книги напам’ять актуалізує образ Корану). У романі актуалізація знань про реально існуючі священні книги характеризується такими особливостями: 1) при актуалізації профілюється (виділяється)² знання про зміст цих священних книг; інформація про їхнє матеріальне

втілення у вигляді певного рукопису чи друкованого тексту активується, але не профілюється; 2) вербалізована інформація про Біблію та Коран виконує дві функції: а) актуалізує уявлення читачів про ці дві священні книги як реально існуючі артефакти реальних культур (наприклад, “...*Faisal was not simply on nodding terms with the Koran, but a highly advanced believer in the literal truth of the ancient text*” [12: 209] – у даному текстовому фрагменті йдеться власне про Коран); б) сприяє витворенню художнього образу священної книги, яка існує лише в уявному світі роману, за аналогією до реально існуючої священної книги (наприклад: “*In the beginning there was Dave’s word and Dave’s word alone ...*” [12: 177] – у цьому фрагменті характерний початок Біблії екстраполюється на початок Книги Дейва).

Утворений за допомогою процесу концептуальної інтеграції художній образ священної Книги Дейва конкретизується в тексті завдяки опису деталей її матеріального втілення та змісту. Так, оригінал Книга Дейва був надрукований на металевих пластинах: “*He had to pick the metal for the plates that would be pages, he had to select the rings to bind them*” [12: 353]; потому люди користувалися паперовими копіями книги, наприклад: “*Terri got hold of a dog-eared copy of the Book. It was printed on the flimsiest of A4...*” [12: 191]. Книга проповідувала специфічну організацію суспільства, за якої чоловіки та жінки мали жити окремо і спілкуватися лише в чітко визначені та суворо обмежені періоди, наприклад: “*Dave ordained the Breakup, and the Breakup must be entire! Only at Changeover can there be any communication between noble Dave and perfidious Chelle!*” [12: 189], а також описувала структуру ідеального міста – Нового Лондона, наприклад: “*The city the Book described was a perfect circle nineteen clicks across. Every street and most of the significant buildings had been ordained by Dave*” [12: 306].

У романі зміст Книги Дейва не лише описується, як у наведених вище текстових фрагментах, а й цитується, наприклад: “*The original Book was spurned by the Geezer in its entirety: / – Dave sed ee roat i wen ee woz off iz rokkah, vass wy iss fulluv awl vat mad shit – runs an poynts an stuff*” [12: 80-81]. Саме цитування укріплює онтологічний статус книги у вигаданому (можливому) світі: так, реальність того, що описується як таке, що дійсно існує, може ставитися під сумнів; те, що цитується, сприймається як таке, що існує напевно.

У романі протиставляються два типи знання змісту Книги Дейва: механічне заучування і повторення тексту, з одного боку, та глибоке розуміння, яке дозволяє робити висновки щодо певних ситуацій, прямо не описаних у книзі, з другого боку. Перший тип знання не дозволяє збагнути істину, наприклад: “*In the broad Mokni of Ham the runs were strings of meaningless gibberish...*” [12: 185]; знання другого типу і є справжнім знанням, наприклад: “*... the complete Holding of the Knowledge required a fare to be not merely conversant in all elements of the Book but capable of interrelating them. This necessitated the so-called Hypotheticals – rhetorical replies to questions that called upon fares to conceive of what Dave Himself would do in a given situation*” [12: 308]. Завдяки такій експлікації різних типів знання образ священної Книги Дейва характеризується рефлексивністю, тобто має риси аналітичного осмислення того, чим саме є священне знання.

Рефлексивність художнього образу Книги Дейва найбільш яскраво виявляється в тих контекстах, у яких описуються дискусії щодо істинності певної інтерпретації змісту книги, наприклад: “*Then what do Plateists think the Book means? [...] Do they believe New London will be built? Do they think Dave will come again?*” [12: 259], “*These zealots tended to a far stricter and more literal reading of the Book; for them its description of New London was of a city that stood outside time and was never to be built by mere chellish daddies*” [12: 308]. Така експлікація дискусійності інтерпретації Книги Дейва сприяє тому, що в романі описуються два способи сприйняття змісту цієї Книги: некритичний (ортодоксальний) та критичний (еретичний). При цьому актуалізується культурно детермінована інформація про опозицію ортодоксального та еретичного в релігійному вченні. Саме прагнення деяких персонажів критично переосмислити загальноприйняте ортодоксальне тлумачення Книги є одним з основних рушіїв подій у вигаданому світі майбутнього. Кульмінаційними моментами стає прозріння персонажів, наділених пророчим даром, щодо того, що існує друга Книга Дейва, яка проповідує зовсім інші принципи і яка, власне, і є істинною, наприклад: “*... now here was*

Sy [...] claiming to have spoken with Dave and saying that he'd received a second Book, which did away with all of the tiresome strictures inhibiting the Hamsters' natural inclinations" [12: 78].

З опису подій реального світу читач дізнається, що така друга книга дійсно була написана Дейвом за підтримки його подруги, яка допомогла йому повернутися до нормального життя і полюбити знову. На відміну від першої книги, друга книга мала вигляд рукопису в двох зошитах: "Dave and Phyl sat at the kitchen table, the notebooks in front of them on the plastic cloth. [...] A new Book took shape" [12: 419-420]. Суттєво відрізнялася друга книга і своїм змістом: у ній Дейв закликав до гармонії в стосунках між людьми: "As Dave trudged along the laborious biro furrows, he turned up a new **EPISTLE TO THE SON**, which told the lad to **RESPECT MEN AND WOMEN BOTH [...] Children NEED BOTH THEIR MOTHERS AND THEIR FATHERS**, yet if their union does not last there should be **no CONFLICT, no tug of HATE**" [12: 420]. Другу книгу після смерті Дейва закопали в саду його син та чоловік його колишньої дружини.

Таким чином, рефлексивність вербального художнього образу священної книги в романі результує в тому, що правомірність сакралізації певного тексту ставиться під сумнів: читач спонукається до критичного ставлення до Книги Дейва і, за межами романного світу, до інших книг, котрі вважаються священними в певній культурі. Сумнівність умотивованості сакралізації Книги Дейва в картині світу людей апокаліптичного майбутнього посилюється іронічністю, що притаманна образіві цієї Книги. Так, побожно ставлячись до Книги Дейва, мешканці майбутнього світу зберігають її в спеціальному місці, яке, як розуміє читач, насправді є глибоко профаним – це мікрохвильова піч, що використовується не за своїм прямим призначенням: "He helped Fred to tidy up the tincans, swab the table and straighten its cover, then put the Hamstermen's sole copy of the Book away in the micro" [12: 70]. Ця іронія набуває рис гіркою сарказму, коли читач дізнається, що під час написання першої книги, яка стала в майбутньому канонізованим священним текстом, Дейв приймав ліки, до складу яких входили наркотичні речовини: "Then he incorporated this new evidence of his **MARTYRDOM** into the document that was taking shape beneath his fingers, and that he referred to – unconscious of any precedent, devoid of any irony – as **THE BOOK**. / He typed, he drove, he took the pills religiously. Last thing before oblivion, whisky glugged, lungs tarmacked, he crucified his head on the dirty pillow" [12: 352]. У наведеному текстовому фрагменті лексеми *crucified, martyrdom* актуалізують знання про Христа: *to crucify* – "To mortify, with reference to the **Crucifixion of Christ**" [11], *martyr* – "One who voluntarily undergoes the penalty of death for refusing to renounce the **Christian** faith or any article of it, for perseverance in any **Christian** virtue, or for obedience to any law or command of the Church" [11]. Однак увесь спосіб життя Дейва є несумісним з християнськими чеснотами, а його заклики в книзі – з елементарними нормами людської моралі. Тому книга написана під впливом люті, ненависті та наркотиків виявляється псевдо-священною. Таке іронічно-саркастичне розвінчання нібито священної книги та іронізування над сакралізацією того, що не може бути священним у принципі, має наслідком те, що читач отримує інтелектуальний поштовх зробити зусилля щодо критичного переосмислення того, що він (читач) вважає священним.

Підсумувати результати дослідження можна в таких **висновках**:

- образ священної книги – Книги Дейва – в однойменному романі В.Селфа поєднує два текстові світи: реальний світ теперішнього та вигаданий світ апокаліптичного майбутнього, а також текстові світи та позатекстовий світ, і, відповідно, картини світу персонажів роману та реальних читачів роману;

- оскільки в романі опис матеріальної форми та змісту Книги Дейва розщеплений між двома світами, читач має зробити певні інтелектуальні зусилля, щоб зібрати ці дані в цілісний семіотичний об'єкт;

- для розуміння художнього образу Книги Дейва читач повинен володіти культурно детермінованою інформацією про священну книгу як специфічний культурний артефакт, а також знаннями про Біблію і Коран та культурні традиції, пов'язані з ними; ця інформація актуалізується за допомогою активування відповідних ментальних просторів, доступ до яких надають лексеми *religious, Bible, Koran, crucified, martyrdom* тощо, актуалізовані ментальні

простори взаємодіють за принципом концептуальної інтеграції, а найбільш значуща в тексті частина інформації виділяється за допомогою процесу профілювання;

– експлікація семіотичних процесів вивчення змісту священної книги та його інтерпретації, а також іронічність у зображенні Книги Дейва спричиняються до того, що художній образ священної книги набуває рис рефлексивності, тобто не лише створюється в романі, а й аналізується; у результаті читач залучається до інтелектуальних зусиль щодо критичного переосмислення самого концепту священної книги, як він функціонує в сучасній культурі.

Убачається, що науковий інтерес становить вивчення образів священних книг в інших художніх творах з метою виявлення типологічних та ідіосинкратичних рис вищеназваних художніх образів.

ПРИМІТКИ

¹ У цитатах з роману збережено авторську орфографію В.Селфа, яка передає особливості вимови слів окремим персонажами залежно від їхнього соціального становища та освіти.

² Поняття профілювання використовується в роботі згідно з тлумаченням, запропонованим Р.Ленекером [10: 183-189].

³ Частина роману написана вигаданою В.Селфом мовою, якою розмовляли люди майбутнього; мова мала два варіанти – літературно-писемний (арпі – *Arpee*) та усно-розмовний (мокні – *Mokni*); наведений уривок написаний на мокні.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Белехова Л. І. Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі американської поезії) / Белехова Л. І. – Херсон : Айлант, 2002. – 368 с.
2. Воробйова О. П. Когнітивна поетика в Потебнянській ретроспективі / О. П. Воробйова // Мовознавство. – 2005. – № 6. – С. 18–25.
3. Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история / Лотман Ю. М. – М. : Языки русской культуры, 1996. – 464 с.
4. Ніконова В. Г. Концептуальна картина світу в трагедії В.Шекспіра “Гамлет” / В. Г. Ніконова // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. Філологічні науки. – Луганськ : Вид-во ЛНПУ “Альма-матер”, 2005. – С. 183–92.
5. Ніконова В. Г. Художні концепти в трагедіях Шекспіра: методика ідентифікації / В. Г. Ніконова // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. – Черкаси : Вид-во Черкаськ. нац. ун-ту, 2005. – № 78. – С. 2–32.
6. Eco U. Semiotics and Philosophy of Language / Eco U. – Bloomington : Indiana University Press, 1984. – 243 p.
7. Fauconnier G. The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind’s Hidden Complexities / G. Fauconnier, M. Turner. – NY : Basic Books, 2002. – 440 p.
8. Lakoff G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago, L. : The University of Chicago Press, 1980. – 242 p.
9. Lakoff G. More than Cool Reason. A Field Guide to Poetic Metaphor / G. Lakoff, M. Turner. – Chicago, L. : The University of Chicago Press, 1989. – 230 p.
10. Langacker R. W. Foundations of Cognitive Grammar. – Vol. I.: Theoretical Prerequisites / Langacker R. W. – Stanford : Stanford University Press, 1999. – 516 p.
11. Oxford English Dictionary – Режим доступу до словника: <http://oed.com>

ДЖЕРЕЛО ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Self W. The Book of Dave / Will Self. – NY : Bloomsbury, 2007. – 496 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тетяна Луньова – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри англійської філології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Наукові інтереси: когнітивні та семіотичні аспекти мовної семантики.

ДО ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ НАУКОВОЇ І НАЇВНОЇ КАРТИН СВІТУ: ТЕРМІНОЛОГІЧНА МЕТАФОРА

Леся МАЛЕВИЧ (Рівне, Україна)

У статті схарактеризовано поняття «наукова картина світу» і «наївна картина світу», проаналізовано різні типи українських термінів-метафор.

The paper defines the concepts ‘scientific picture of the world’ and ‘naive picture of the world’, analyzes the different types of the Ukrainian metaphoric terms.

Сучасна лінгвістика висуває як пріоритетні завдання описати функціонування мовних засобів у реальних комунікативних актах, з’ясувати особливості «повсякденної свідомості» [8: 34] і мовної концептуалізації світу, вивчити когнітивні структури мовотворення. Такі напрями досліджень видаються особливо перспективними щодо термінології, оскільки “концептуальна картина світу є підґрунтям мовної картини, однак концептуальна картина більш універсальна і є спільною для народів з однаковим рівнем знань про світ, тимчасом як